

MESTO KOPER

De urbe Justinopolis predstavlja prvi znani opis Kopra in kateregakoli istrskega kraja. Peter Pavel Vergerij starejši je bil ključna osebnost italijanskega in zato posredno tudi evropskega humanizma in njegovo delo predstavlja gotovo največji dosežek zgodnjega evropskega humanizma na področju pedagogike. Peter Pavel Vergerij st. se je rodil v Kopru okrog leta 1349. Bil je plemenitega, čeprav ne tudi premožnega rodu. Šolal se je sprva v Padovi in Firencah, morda pa tudi v Benetkah. Njegov učitelj je domnevno bil znameniti Giovanni da Ravenna (1343-1408), potujoči profesor, ki je imel tesne stike z velikima italijanskima pisateljema Petrarco in Boccacciom. V Firencah je leta 1386 Vergerij spoznal Salutatija, ta ga je uvedel v najpomembnejši literarni krožek tistega časa, t.i. "Paradiso degli Alberti". Prav v tem krožku je italijanski humanist Leonardo Bruni prebral svoj *Dialogus ad Petrum Histrum*, ki ga je, kot je razvidno že iz naslova, v celoti posvetil "Istranu Petru" oz. našemu Vergeriju. Prav to delo pa je eno izmed najznačilnejših del celotnega literarnega humanizma, gotovo manifest.

Ivan Marković: *Peter Pavel Vergerij starejši* (bibliografski preizkus), v: *Annales* 5/94, str. 324-5.

Mesto, ki se mu po latinsko pravi Justinopolis in leži v gornjem zalivu Jadranskega morja, so nekoč ustanovili Kolhijci. [...] Justinopolis pa se je najprej imenoval *Ægida*, se pravi kozja koža, bodisi po obliki kraja, ki spominja na kozji lik, bodisi po kozji koži, imenovani *Ægida*, ki jo je po ljudskem izročilu nosila v bitkah Palada, boginja modrosti, ki so častili v teh krajih, prav tako, kakor je Herkules ob enakih priložnostih nosil levjo kožo. Možno pa je, da se imenuje kozji otok (mesto je namreč otok) zaradi tega, ker iz njega štrlijo – posebno iz južnega dela – belkaste skale, ki od daleč gledajočim dajejo vtis nekakšne lene kozje črede. Neizpodbitno pa je, da se je ime za prebivalce, tako pri sosedih Germanih kot tudi pri večini drugih, razvilo iz besede koza. Goti, ki jih sedaj imenujemo Slovani, najbližji sosedje, pravijo mestu *Coprum* zaradi podobnosti latinske besede »capra« z grško besedo »kopros«, ki pomeni gnoj ali blato, bodisi ker se zdi nepozidani kos obrežja, ki se zajeda v odprto in čisto morje, kakor kup nesnage, ki se je zbrala na enem mestu, bodisi zaradi smrdljivih močvirij ob bregu, polnih blatne mešanice zemlje in slane vode, ki prek njih, tam kjer je otok najbližji celini, vodi v mesto ozek prehod po suhem. [...] Domačini preprosto imenujejo celotno Provincio *Caput Histriae*, Istra pa se začne na območju mesta, najbližjem reki Rižani, ki se je nekdanj imenovala *Formio*, in se v dolžino razteza na ne prevelikem območju do reke Raše. [...] Na obeh bregovih so soline, narejene z delom človeških rok iz rečnega blata s sicer prvotnim, a skoraj vedno vijugastim koritom. Ko se je namreč nekoč zaradi potresa podsul grič *Srmin*, ki zdaj moli nad prihajajočo reko, je del nemirne vode na kratko zavil s prvotne in običajne poti.

Prevedel Pavel Češarek iz latinskega originala, objavljenega v delu L. A. Muratori: *Rerum Italicarum scriptores*. Mediolani, t. XVI/2, 1730, col. 240-241; v: *Annales* 5/94, str. 7.